

Antiquae Lectionis Tomus ...

In Qvo Plvra Qvam XX. Antiqua monumenta, nunquam edita

Canisius, Heinrich

Ingolstadii, 1602

Incipit Liber Primvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64160](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64160)

INCIPIT LIBER PRIMVS.

GITVR Martyris Christi Emmerammi corpore sacro apud Ratisbonam honorifice humato, & ad sepulchrum eius minime fraudatis, fidei merito quærentibus præsidia diuinæ pietatis, tandem multo sub huiusmodi beneficijs, tempore euoluto, Ecclesiæ præfulatumeiusdem vir venerandus regendum suscepit GAVBALDVS, ante quem non solum hæc eadem de qua nunc nobis est sermo, sed cæteræ in BAIARIA absq; certis Episcopis * post Romana tempora erant Ecclesiæ. Quia enim nuper Christianitatem acceperant NORICI; immiscerant se illis HÆRETICI, qui vt in alijs regionibus facere consueuerant, fas ibi nefasq; confuderant. Horum alij se dicentes Episcopos esse, alij Presbyteros, alij diuersi ordinis clericos; ad inuentiones suas technis quibusdam subornabant, sicq; populum eum Principibus seducebant. Quippe hic error bonis omnibus inuisus sed à peruersis periculosissime annis, maxime adoleuit sub Ducibus, quorum nomina partim ignoramus, partim scita, cautelæ gratia, supersedemus. Temporibus autem, quibus tantæ pesti remedia parabantur, hi duces principabantur, * DIOTO scilicet vir illuster, cui filij in regnum non successerant. Item: alius THEODO vir strenuus & alacer, sub quo clarissimus Christi Confessor RVOBERTVS cum alijs DEI seruatoribus IUVAVIVM deuenit, ibiq; cursum præsentis vitæ * consummauit. Sub quo sanctus Corbinianus Frisignam accessit. Is ergo dux filios habuit successores in regno DIOTPERTVM videlicet atque GRIMALDVM: post quos ducatum genti huic præbuit HVCBERTVS, qui beato GEORGIO & sancto EMMERAMMO sub quodam rathario aduentitio Episcopo donauerat curtem, que
in pi-

* alia litera
rants hæc scri
pta in m. f

Dio.

Theodo alius.

hæc in m. f. ali
u litera.

Diotpertus.

Grimaldus.

Hucbertus.

in pitacii è quibus hæc excerpimus PIRCHIN VACH nuncupatur. Huius atque Ducis temporibus beatissimus præsul BONIFACIUS, ob curam quam circa oues dominicas habuit maximam, ingressus BAIORIAM, nonnullos hæreticorum ex ea depulit: sed eos generaliter, uti voluit, eliminare non potuit. Quo FRANCIAM reuerso & præfato Duce defuncto, sub principe PIPINO, gentis huius ducatu adeptus est VDILO. Qui missis in ITALIAM legatariis, sanctum BONIFACIUM rogauit, è ROMA reuertentem, quod denuo NORICAS gentes sub sua potestate dignaretur visitare degentes. Cuius legationi & nihilominus petitioni libenter annuens DEO, plenus antistes, in Baioriam profectioem accelerat, sperans se correcturum quod ante non poterat. Hic Domino cooperante ac præfato duce astipulante, Ecclesiastica iura decernens, penitus extirpauit hæreticos, & vniuersos fugauit Schismaticos. Prouinciam verò in Parochias diuisit, & Episcopos in his canonica ordinatione constituit. Inter quos prædictum GAVBALDUM HIATOSPOLITANÆ sedi præfecit. Qui dùm sibi credita foueret nec nõ adaugeret ouilia, inter cætera, quæ benè disposuit & ordinauit, consilium iniit cum clero, quo sepulchrum aperiret beato Emmerammo. Quod crebris miraculis fieri debere clamitantibus, communis omnium comprobauit assensus. Quid plura? die statuto translationis & eleuationis, cunctorum vota concurrunt; ad laudes Martyris tanto tempore inter mortales sub negligentia quiescentis, innumera sexus viriulque turma confluserat. Ad ea, quæ sæpe audierant Martyris beneficia clarius videnda, festinant cuncti, nouis interesse gaudiis properant vniuersi. Demum electi Sacerdotes cum diaconibus, ac aliis ad aperiendum sepulchrum necessariis, populum extra Ecclesiam eiecerant, &

*Bonifacius
præsul,*

Vdilo:

*Gaubaldus E.
piscopus Ratis-
bonensis.*

88
 ostia intro seris munierunt. Cumque tremebunda religio-
 ne à sepulchro humum resoluissent, nec non etiam lapi-
 dem superpositum à parte dextra in læuam submouissent
 mensura tantum quasi palmi & semis; timor super omnes
 irruit; ita ut præ pauore nimio laborantium manus à la-
 pide laberentur. Ex quo terrore perculsi, viribusque
 dissoluti in terram ceciderunt. Vnus autem ex illis,
 qui à dextris astabant, pectus lapidi supponens, tam diu
 solus hunc, cum esset ingens, haud sua validudine, su-
 stentabat, quousque cæteri posse refumerent, & succu-
 rendo manus ad incepta conferrent. Tunc tanta ce-
 leritate & securitate amouerunt, ac si in se grauitatis
 pondus minime haberet. Quid verò hoc trifario mi-
 raculo insinuatur? nisi quod prophætico ore prædica-
 tur: Mirabilis DEVS in sanctis suis. DEVS Israël ipse
 dabit virtutem & fortitudinem. Ob reuerentiam enim
 sui Martyris virtus altissimi hos terribiliter stauit, sed
 ad eius laudes in pristinas vires mirabiliter restaurauit.
 Tertio vni sacris cineribus famulanti concessit fortitu-
 dinis munus ad gloriam nominis sui, qui est trinus &
 vnus. Pro quo triplicato signo sacerdotes venerandi
 gratias agentes almæ Trinitati, cum magno cleri popu-
 lique tripudio incomparabilem purpurati corporis the-
 saurum tumulo, quo eatenus reconditus erat, aufe-
 rentes, in monumentum nouum venerabilissime tran-
 stulerunt; quod ad id satis accurate iam parauerunt:
 In quo Principes auri laminas & argenti, apparatus pul-
 cherrimo fecerunt affigi, easque gemmarum ordine va-
 rio distingui. Quorum spiritibus & nobis simul pecca-
 toribus per intercessionem clarissimi sui testis Emmeram-
 mi dignetur Dominus propitiari.

Quidam

Esalm. 67.

II.

Quidam vir in FRISINGENSI Episcopio, quoniam fraudata est oculorum officio, coniugem suam dimisit, aliamque extra Præceptum DEI duxit. Qua culpa adulterum illum cum superducta, Episcopi, in cuius hoc erat diocesi, animaduersione conuenit; conuictumque ex regulari poenitentia multauit. Sed persuasoris instinctu pertinax mulier ab illicitis amplexibus diuelli non potuit, sed cum matrefamilias permansit adultera. Factum est autem cum ad beati Emmerammi Ecclesiam conuentus fieri debuisset, & eadem mulier, comitantibus illuc sociata, properaret, in loco, qui VIVARIUS appellatur, vnde Ecclesiam intuita fuit, ducentis ferè ab vrbe passibus, vt nota commissi sceleris eam exagitaret. Cæpit autem tremore nimio concuti, & dissoluta humi deuolui; & cum erecta fuisset à sociis, si processum voluit, procedere non valuit; si redire studuit, redeundi facultatem non habuit. His in angustiis à superueniente sacerdote quodam deprehensa requisita est, quo crimine circumuenta pateretur talia. Hoc relato sicut erat, ad Episcopum suum regredi ab eodem est Presbytero commonita. Quod dum fecisset & effusa in lacrimas vulnus aperiret & satisfactionem ex puro corde promitteret, suscepta Ecclesiasticæ formæ medicina, ad medicum suum beatum Emmerammum, expertus animæ vulneris, & corporei securi doloris, processit. Qua in re facile colligitur, quã longe separatur incerti à regno DEI, qui sic differuntur ab ingressu domorū electorū suorū. Quod ne nobis contingat, fortissima Christi medicina prohibeat.

III.

Cum virtutum odoribus aromatizans B. Emmeramm^o populos ad se traheret vndeque secus, contigit quendam virum

virum fidelem, qui bona intentione, vt finis probabat, illuc
 solusiter carpebat in loco, qui dicitur VERROMVVAIDA,
 quod sermo Latinus exprimit, Longinqua pascua, latrones
 incidisse. Qui eum detentum & exspoliatum, Orientalibus
 FRANCIS vendiderunt. Et factus est alias emptitius, qui
 ad memoriam Martyris voluit esse aduentitius. Quidam
 verò qui hunc exinde venundatum accepit, sub venali cō-
 mercio tradidit cuidam TVRINCO in finibus PARATHA-
 NORVM, ad id temporis crudelium paganorum. Cumq;
 se homo Christianus, vicinum cerneret gentilibus, idolo-
 rum uè cultoribus, cœpit nisu quo potuit Domino suo tē-
 porali tam præsentem quàm absentem, ratum & promptum ex-
 hibere famulatum. Erat autem in lignis operandi peritia
 instructus, qua molendina facere solebat ad aquæ ductus.
 ob quæ, & venustam ædificiorum compositionem admodum
 charus fuit Domino seruus. Vnde & aliquibus retinaculis
 cupiens hunc sibimet facere firmum & fidum, viduam iu-
 uenculam, secundum carnis huius putredinem, speciosam,
 quam reliquit conseruus eius absq; filiorum procreatione,
 in matrimonium illi temptabat sociare. Quam renuens,
 forte, non mente, captius respondit dicens: Vxorem le-
 gitimam in patria reliqui, cum p̄ innumeris meis huc trade-
 rer peccatis. Nunc ergo ea viuente quomodo aliam super
 ducam? Quibus verbis permotus dominus asperrimos ser-
 mones inuexit dicens: Hæc mihi faciat Dominus, & hæc
 addat, nisi hanc in matrimonium sumpseris, genti SAXO-
 NYM te tradam, quæ tot dæmonibus per spurcam seruit
 idololatriam. Noui etenim ac experimento didici, quia si
 mulierem hinc accipere non vis, fugere malis, quàm me-
 cum commorari in his locis, vt & de fuga confusus, & nihil-
 ominus post de precio tuo maneam defraudatus. Cumq;
 assiduo sermonibus huiusmodi inter se disceptarent do-
 minus

minus per peccatum seruus, & seruus per iustitiam dominus, etate iam ac morib⁹ senex, aliter se nō posse aduertens imperium domini sui declinare, quin in gentem traderetur Deum ignorantem, cuius vitam quasi mortem timuit, tandem se velle eā confiteretur sibi copulare. Tunc exhilaratus dominus, adprehensam mulieris manum inuoluit pallio, & vt moris est nuptiarum, seni sub testibus eam in matrimonium concessit sicq; discessit. Religiosus autem senex accepta muliere perrexit ad domū hæreditatis inuisæ, in qua cubiculum intrantes, & alimenta iuxta consuetudinem nuptiarum, percipientes, lectum, quem ipsa parauerat, haud parili animo ascenderunt. Cui senex, præuide inquit, charissima filia, ne hac thalami commixtione summum offendamus artificem, quia temporalis vitæ gaudia paucis diebus deficiunt, sed æterna animarum detrimenta parturiunt. Fruere itaq; artificio meo in delicijs, & hoc tantum indulge, ne me sub iugo copulationis huius, cōiuge uente, præcípites in interitum. Illa autem carnali voluptate deuidæ, viri sui petitioni minimè assentiebatur; immo quæ in aurem dixerat, domino suo palificaturam minabatur. Senex verò cum huiusmodi exhortatione se cerneret minus perficere; lasciuia sociæ ac exasperatos animos, verborum blanditijs ita leniuit dicens: Videndum est nobis charissima soror, ne gentilium ritu, cum simus Christiani, nuptijs conueniamus, sed potius per triduum nos contineamus, Dominum deprecantes, vt det nobis filiorum procreationem, quia mulier non pro libidine, sed pro sobolis est spe assumenda. Hæc mulier cum audisset, despexit, & se conuertens ad parietem, inertem se somno immerfit. Religiosus autē senex cum lachrimis & intentione cordis supplicabat miserationibus omnipotentis, vt per merita & intercessionem dilecti sui Martyris Emmerammi sibi dignaretur

F

retur

retur auxiliari. Cuius orationem, quia diuina pietas exaudiuit, eodem momento misericordissime patefecit. Nam cum & ipse præ tristitia obdormisset, Vir quidam pulcherrimus ante lectum quiescentis astabat, qui baculo, quem manu gestabat, latus eius percussit, dicens; Surge & vade ad Ecclesiam beatissimi Martyris Emmerami, quo te iturum deuouisti. Cui vir senex respondit, quomodo sine alimento tot terrarum ignota spatia perambulabo? Cui iterum, qui astabat adiunxit, surge ne hæsites, sed sume panem positum in cœnaculo superiori, & ipse sufficiet in alimentum tibi, ad perfectionem itineris tui. Vir autem post tantam visionem expergefactus, & aliquādiu spiritus occulta scrutatus, ignorabat, utrū dormiens an uigilās, hanc acceperit ammonitionem. Surrexit tamē secundum edictū uigilis, & panem in cœnaculo reperit, tam candidum & saporum, qualem antea nunquam uiderat uel manducauerat. Quem etiam secum sumens, & cætera, quæ in eadem domo suppellectilis erant, ibi relinquens, tantum tulit uestitum singularem, & quam manu solebat gestare bipennem. Regressurus autem ad solitudinem sub festinatione perrexit, lachrimatas preces domino fundens, ut per merita clarissimi Martyris Emmerami, iter suum dignaretur prosperari. Quod per inuia & deserta, ut optauit, prosperis continuis diebus quatuordecim pene perficiens, demum die quinta decima, hora eiusdem quasi tertia peruenit in montem contra RATISBONAM inter DANUBIUM & IMBRIS fluente iacentem. E cuius specula vinearum plantationi contigua, Martyris intuitus Ecclesiam, magnorum uidelicet operum casam, immensas Deo referebat gratias. Tunc descendens de monte atq; nauī transmissō flumine cum cæteris turmatim ac nihilominus certatim ad memoriam Martyris pergentibus, & ipse sub omni celeritate properauerat lætus. Cuius diu opta-

optatam ingressus esset Ecclesiam, adhærens patimento, lachrimis & precibus satisfecit trienni voto. Completa autem Missarum solennitate, vti competens erat, dominica die, senex religiosus extra aditum Ecclesiæ egressus, panem, de quo tot diebus refectioem habuit, ostendit; historiã exilij & reuersionis veraciter exposuit; duas portiones, quæ ex alimento superfuerant, in conspectu totius populi, pauperibus diuisit; tanti patroni beneficia clamauit in æterna fore debere memoria. Quid super hoc dicendum vel ascribendũ? Nisi quod Psalmista dicit memoriale sempiternũ: Magna est gloria in salutari tuo Domine: gloriam & magnum decorem imposuisti super eum. O IESV benigne, hoc tantum ad te sub eius patrocinio licet dicere, vt sicut illum dedisti multis validum patronum, ita interpellationibus eius placatus, hic & in æternum sis nobis propitius.

Psalm. 20.

17.

Erat quædam puella in FRISINGENSIS Ecclesiæ diocesi constituta. Hæc, vt solita erat, primo diluculo progreditur ad exercitationem curæ pastoralis, quo scilicet ad pascula duceret pecora sui genitoris. Contigit autem eam occulto ibi Dei iudicio subito talem spiritus accipere immutationem, vt nil alimenti in vsum vitæ omnino sumere vellet. Quo parentes viso, nec non cognati rescito, sub stupore eam cõuenerunt; ac primũ obsecrando, dein increpando, demum omnigeno conatu, vt alimentum sumeret, angariauerunt. Sed illa perinde modis omnib⁹ vniuersa, quæ mandari & bibi possunt, recusabat percipere, cibi potusq; falsa delectatione se minimè habere. Propinqui verò puellæ aquã lacte mixtã ori per vim infundentes temptabãt, si forte vel tenuẽ glutire posset liquorẽ, Cuius gustum dum inuita forberet, erecto statim collo sanguine cõfectũ reuomebat. Tunc parètes, qd quirent facere ignorãtes, cõsiliũ inierunt.

F 2

vt

vt eam Ioseph Frisingensi Episcopo præsentarent, sperantes eius auctoritate filiam communi reddere vitæ. Quorum spebus dum ille satisfacere tentaret, puellam sub austeritate arguens, vt ederet, coegit. Illa autem quasi quisquillas esum potum uè respiciens, non solum illa die incœnata remansit, sed & iam annum integrum haud absq; manuum opere ieiuna compleuit. Facies verò illius nimis erat pallida & sanguinis exhausta. Quod quidem nobis valde mirum, sed incredibile videtur animis hominum aut omnino brutorum, seu cœlestis oraculi speculum minus clarè intuentorum. Non enim est impossibile apud Dominum omne verbum. Et illud: Omnia quæcunq; voluit Dominus fecit in cœlo & in terra. Qui solus nouit, quare homo cæcus natus fuerit, & cur tantam rem in muliercula fecerit, cuiusq; meritis salutem eius concedere voluit, & quibus voluit per nocturnas visiones reuelauit: quia puella mortalibus diu portentui habita, ad memoriam Martyris Emmerammi deberet deduci. Quod vt parentibus innotuit, properè ac alacriter filiam assumentes, dum ad urbem, quæ sacrum eius corpus amplectitur, proficisci vellent, sed ob itineris prolixitatem ire diffiderent, secum eam ducunt ad locum, vbi testis fidelis purpuratum accepit Martyrij triumphum. In quo vt solo tenus humiliata, pro posse & nosse orauit, erecta surgit, panem poscit, qui cum adest, stat sana & est, Christiani qui aderant, mirabilia Christi videntes, laudabant eum, etiam tunc fortassis vociferantes; nos verò ipsum collaudamus nunc, sub silentio hæc reminiscens vel pronunciantis officio legentes. Tu autem Martyr alme piorum votis Emmeramme colende, pro cuius veneratione panis viuus miraculū hoc fecit in pane, apud eum nobis obtine vt illud in regno super mensam illius, cum iustis edamus & bibamus.

Luc. i.
Psalm. 134.

Quam

V.

Quanto honore & qua reuerentia, quo affectu Principes beatum Emmerammum coluerint, inter cætera sibi ab his collata prædia seu preciosa donaria testantur. ad Orientem prouinciæ huius LVNÆLACVS optimo pisce viuus, vnde regius cibus: ad Occidentem vero vinifer cespes SPALTI CVS, è quo regius potus. Attestatur quoque territorium RATISBONENSE & prædium regale, quod à fastigio montis meridiani, inter vias publicas vsq; ad muros ipsius monasterij à CAROLO Magno traditum est beato Emmerammo & monachis eius sub imperiali testamento Hic inter cætera, quæ regio more ac imperiali potentia constituit & ordinauit, ducem TASSILONEM regno priuans, cum filio DIOTONE monachum esse compulit; nec non Sedem Ratisbonensis Episcopi à Ducibus prioribus extra urbem translata, ad Martyris videlicet S. Emmerammi Basilicam, infra urbis eiusdem muros constituta, beati Petri Apostoli sub SIMPERTO Episcopo restituit Ecclesiæ. Locum autem Martyris in patrocinium sui honestauit munificentia regali, subdens eum illi, qui ibi inthronizatus fuerat sede Pontificali. Duces verò, qui ante hunc Principem, sub regibus FRANCORVM, BARIORUM regebant ducatum, quæ bona beato Emmerammo contulerint, pitacia eorum & testamenta penes nos satis indicant inuenta. Huius autem filius, piæ memoriæ, Imperator HLVDOVICVS, & qui illi fuerant successores in regno, Comites quoq; ac optimates, nec non Iudiciariæ dignitatis, complures, quantis quibusuè rebus, prædictum ditauerint locum, testatur pars non solum maior, sed etiam melior Episcopatus REGINÆ ciuitatis. Ex his autem omnibus, qui Christi martyrem reuerenter colebant, seu cum reuerentia diligebant, eo quod

*Carolus. M.**Tasilo. Doro.**Simpertus Episcopus.**Hudonicus Imperator.*

Arnolfus Carolomanni F.

præ cæteris eiusdem cultui deditus esset, excipiendum mihi puto, persuaui memorix ARNOLFVM Carolomanni filium, primo BAIORIÆ Ducem, dein FRANCIAE Regem, nouissime autem ob beati Petri defensionem, post victorias mirificas, Romæ, factum Imperatorem; sub quò etiam veluti fundamentum quoddam Martyris almi miraculis scribendis ponere volo; quia hinc exordium sumens, utpote ex noto, & circa eundem DEI Martyrem maxime deuotus, pulchram ad cæteros Principes his annotandos processionem facere potero. Is namque sperans DEVM sibi fore propitium, elegit beatum Emmerammum, vitæ suæ ac regno patronum, adcoque illi adhæsit, ut in vicinitate Monasterij regio cultui aptum construeret grande palatium. Cum ergo huius patrocini duris in negociis & in præliis multis haberet expertum, manifestius hoc sibi adesse sensit, quando MARAHENSI bello interfuit. Ibi enim primo congressu (ut legisse me memini) crepitantibus hastis, qui erant Tyrannicæ partis, viderunt acies Imperatoris, ab ignotis & pulcherrimis defensari viris, qui uti dignis reuelatum est, erant Sancti, quorum patrociniis illò profecturus intentè se commendauit. Horum quippe visa perterritis hostium cuneis, lentescibat pugna in parte aduersa. Quod ægrè ferens vnus militum tyranni Clypeum arripuit, & primarium signum legionibus prætulit; superbè has compellans & exhortans, quo sui exemplo animos resumerent ad pugnam. Cumque præpeti cursu in ipsum penè Principem irrueret, obuium habuit senem canitiæ venerabilem, sed habitu terribilem, qui ei protestatus Emmerammum sibi resistere, vmboni manum inseruit, ac tamdiu frustra renitentem vexauit, quousque hi, qui eius instinctu facti sunt

Et sunt

Et sunt audaces, fierent omnes inde fugaces. Hæc non
 facta, sed esse veraciter facta & dicta, is qui vidit & per-
 tulit, postea humiliatus confitetur & prodit. Hinc Prin-
 ceptus gloriosus victoria tali oppido lætus, Ratisbonam
 reuertitur, vbi consonis omnium in ea Ecclesiarum cam-
 panis suscipitur, simulque triumphus cum miraculo præ-
 dicatur & extollitur. Tunc sapienti vsus consilio, & il-
 lud macæ ruminans: In die bonorum non immemor
 sis malorum. & quia displicuerunt nouem minime glo- *Ecccl. iij*
 rificantes eum, cuius est benedictum æternaliter no-
 men, per cuncta NORICÆ monasteria misit gratifi-
 ca munera. Speciali autem suo patrono Emmerammo
 pro gratiarum actione contulit totum palatij ornatum:
 In quo erat ciborium quadratum, cuius auro tectum
 tabulatum, fastigium sero gemmarum redimitum.
 Corpus verò ad geminæ specimen dilectionis, similitu-
 dinem habens superioris & inferioris, sustentatur au-
 reis octo columnellis, quæ & ipse tot virtutum seu bea-
 titudinum instar exponunt. Erant etiam in eo Euan-
 geliorum libri plenarij auro & gemmis tecti, scripti,
 picti, ac omnimodis ornati: E quibus vnus est cubi-
 talis; opere, precio, pondere, siquidem talis, vt ei
 non facile inueniri possit æqualis. Cuius in dextra par-
 te dispositio gemmarum centenarium etiam complet
 numerum, quarum quædam adeo quantitate præemi-
 nent, vt quatuor ex his calices aperiant sedecim, in fi-
 guram Sanctæ CRVCIS, per singulos quaternis, or-
 dine medio, dispertitis. Intimus autem ordo con-
 tractor, calices habet triginta duos, singulatim gem-
 mis minoribus opertos, quibus venustè respondet
 extimo amplioribus per castella dispositis, nec non
 marga-

margaritis per pro pugnacula insertis, deliciofissime com-
pto. Hæc autem cum largifluæ Principis deuotioni tanto
patrono minime sufficerent, pro dono addidit argenteam
craticulam præ dicto ciborio subponendam. Adiecit & pal-
lia coloratu paria & varia, inter quæ vnum vnus texturæ,
longitudinem habuit cubitorum triginta. Verum his quid
diutius immorandum? Demum quippe apud sanctum
Emmerammū sibi iussit præparari mausoleum, quo mor-
tem obiturus, eum benignius in Ecclesiis haberet patro-
cinantem, quem in terris vtcunq; viuens & valens sui suo-
rumq; optauit, imò fecit fore potentem. Huius tui mini-
steriarchis animæ & nihilominus adhuc tibi famulantium
cateruæ potenti prece apud omnipotentem succurre bea-
te Emmeramme.

VI.

Sub præfato itaq; principe TYTO sancti Emmerammi
monachus Ratisbonensi præsulabatur Ecclesiæ, qui à septi-
mo anno imperij illius, vsq; ad duodecimum regni HEN-
RICI SAXONIS, hac in vita permansit. Huius ergo anteces-
sor CHYNRADVS Rex, exigentibus publicæ rei vtilitatibus
ad REGINAM ciuitatem deuenit: In qua rebus, quarum gra-
tia venerat profligatis, ex antiqua regum consuetudine
commonitus, accessit ad Ecclesiam B. Emmerammi, quasi
licentiam accepturus FRANCIAM remeandi. Vbi Princi-
pium sepulchra visitanti ARNOLPHI scilicet Imperatoris
nec non LVDOVICI, qui puer immatura morte è medio
excessit, à Capellanis male suggestum est, vt regio iure ac
potestate suorum, vtpote qui fuerit, antecessorum sibi ven-
dicaret præscriptum magni precij librum. Quem cum præ-
nominatus Episcopus dare iussus, sed hoc facere Martyris
timore nullatenus esset ausus, minis tandem ad id ventum
est, vt librum eundem coram Principe inuitus in altari
expo-

Heinricus Sa-
xo.
Conradus
Rex.

exponeret. Cui tamen imprecatus est dicens: Debitor B. Emmerammi sit in die iudicij, qui hunc vsibus eius subtraxerit seruitij. Quod quantum valeret, cito experturus Rex, præcepit eum temere tolli & efferri. Cumq; ascendisset equum prope monasteriũ incurrit dysenteriaẽ morbum. Quo tremefactus, ac in se facti commercium sentiens percruciatus, eodem momento restituit librum beato Emmerammo, inde secum ferens dolorem, quo in FRANCIA vltimum clausit diem. Tunc venerandus Antistes tuto Christo adhærens in Martyre suo, coronis Principum CAROLI, CAROLOMANNI, ARNOLDI, addens de suo quantum potuit, B. Emmerammo aureum altare parauit, venustissima forma decorauit, mille gemmis ornauit. Hic atqui cæcatus corpore, sed illuminatus mente, castigatæ infirmitatis necessitatem vertit in animi augustam virtutem; & nequaquam valde depensans priuatum se luminis, quod sibi commune esset cum muscis, talem spiritus habuit consolationem, vt per eum ventura præuideret, ac ea, quibus minimè intererat, facta patenter ediceret. Constitutus ergò apud LVNÆLACVM triginta ferme RASTIS à Ratisbona distantem grande in ea quadam die factum suis indicauit incendium. Huius rei non solum probato, sed etiam totius in eo pietatis testimonio, exemptus e medio, vt nobis dictat bona spes, migravit ad cælicas sedes: ibi quem hic dilexit patronum suum semper visurus Emmeramum. Cuius propitia intercessio famulis obtineat apud lumen verum illuminationem oculorum nostrorum, ne vnquam mortis obdormiamus in portis.

VII.

Postquam monasterium beatissimi Martyris Emmerammi, quod prius extra fuerat, cœpit esse intra muros RATISBONENSIVM ciuitatis, quos ARNOLFFVS Dux, inter

Lunelacum
Mansee.

Arnolffus D.

G

optima-

Henricus R.
Otto Imp.

Michael Epif.
Ratisbon.

* al. dicens.

* fort. hæc
charitas.

optimates opere diuiso, cito construxerat, sub Rege HEN-
RICO, filius ei^o de gente SAXONVM primus Impator OTTO
adhuc eandem probum duxit venire ciuitatem. In qua fa-
ctis & celebratis, quæ erant Imperatorij iuris, B. Emme-
rammum curte Regia donauerat, quam germana lingua
HELPHANDORF vocitat, Romana verò, Adiutorij vicum
latinizat, tunc MICHAEL HIASPOLITANVS Antistes in
quodam monasterij palatio Imperatori parauit conuiu-
um, quo principem cum primatibus fecit recumbere se-
cum. Cum ritu epulantium pene forent confirmati, & vino
lætati, Imperator ore iucundo SAXONIZANS* diè: Sice-
ram cuius quis bibat, huius & carmen canat. Beati Emme-
rammi bona manducauimus ac bibimus, inde mihi videtur
æquum charitate eius finire conuiuium. Mox aderant pin-
cernæ, propinantes singulis ad nutum Imperatoris cha-
ritatem Martyris. Ob cuius venerationem inter se cun-
ctis osculum dantibus, & inuicem ad potû charitatis se co-
hortantibus, vnus hanc superbè respuens dixit: * Hæc in
ventre meo non habet locum: quia cibus & potus iam in-
trantes præoccupauerant illum. Adhuc lingua palpitans
ex emissionem verbi mouebatur, & è pariete cui amphipen-
dulato dorso tenus innisus adhæsit, colaphum tam valide
complosum accepit, vt è fessu proiectus in medium palatij
præceps rueret: nec non simul omnes timor & altus stupor
caperet. Tum, religioso Monarcha cum Episcopis & opti-
matibus Ecclesiam festinanter ingresso, cõsonantib^o cam-
panis, Deo & Martyri pro gratiarum actione, laudes cele-
brantur ac letantur. Sed ne forte alicui istud videatur in-
credibile, sciat quisq; fidelis, id me nullatenus fingere, sed
à quodam viro fideli, atq; sene, SIGIBALDO nomine, sicut
scripsi accepisse, qui per fidem Christi testabatur huic se
conuiuio interfuisse, & nihilominus vera dixisse. Tu au-
tem

tem sancte Emmeramme, quem omnipotens hoc in signo, ut in cæteris, voluit honorare, preces illi pro nobis peccatoribus funde, quo per veram charitatem angelum satanæ colatizantem nos possimus auertere.

IIX.

Erat quidam sub prænominato Angelici nomini Episcopo beati Emmerammi Monachus, nec non etiam Ecclesiæ custos & ædituus, nomine ADALPERTVS. Is locorum Sanctorum desiderio transmarinam aggressus est peregrinationem. Qua Hierosolymam petens & cætera cœlestis thesauri perlustrans ea loci sacratia, millenis aduersitatibus atteritur, terra & mari tentatur, ex ipsis quoque faucibus mortis patroni sui precibus, frequenter creptus probatur. Quod semel quam evidenti signo factum fuerit, relatio ipsius hinc inserta patefacit. Quadam die iter in mare fecimus nauale, pro qua nobis tristem, densitas nubium, collisio fluctuum, spiritus procellarum pepererunt noctem. Cumque ventis & vndis hinc inde quassati iactaremur atque pericula mortem minaretur, peruentum est ad hoc, ut nautæ conclamarent: Domine nō est. Et nauclerus diceret tremulus: Defecit. Tum ego miser de profundis ruminans, vitæ absumptis omnium spebus præ tristitia sum soporatus. In dormiendo autem videbam quasi Domini mei Martyris Emmerammi præ oculis pendere pastoralem virgam, quam vulgo dicunt cambotam vel ferulam. Cuius vnco ad faciem meam conuerso, sentiens adesse mihi beneficia patroni sepè experti, inanū tētabam illi inserere, ut de profundo pelagi post se sic me adhærentem dignaretur extrahere. Tunc certè in ipsa manus porrectione, quam veluti vigilans leuabam, expergefactus vidi noctem die; lætis tristitia; aeris turbida, serenitate mutata. Ad cuius spectacula exhilaratus mirabar cum mirantibus

tam subitam & pernitem dextræ excelsi immutationem. Nautæ verò viribus resumptis gratias referebant Deo pariter & pro salute nec non miraculi quantitate. Ego autem gratificatus omnium bonorum fonti, quod meritis nostris nequaquam potuit fieri, deputabam patrocinijs beatissimi Martyris Emmerammi. Per quem somnia & insomnia, qui non dormit neq; dormitat efficiat nobis innoxia, & concedat posse vigilare ad opera bona.

IX.

Superiore quidem Capitulo perscripsi, quod cucullato & monacho erat consolationi, hoc verò innectere libet quæ sint peruersis timori, ac nihilominus apostatis terrori. Fuit in RATISBONA homo quidam nomine SIGBERTVS, lege humana seu conditione liber, sed Christianæ veræq; libertatis indigus & æger. Hunc accepi fantasticijs adeo infestatum præstigijs, vt nullatenus dormiens vel vigilans requiem habere posset, nisi se cucullatum apud sanctum Emmerammum fecisset. Quo perpetrato, dæmonum cessauit infestatio, & diuersa maligni impedimenta, Martyris prece sunt sopita. Verum ille miser & infelix post aliquot dies, defensoris oblitus, suggestionibus occultis consensit illius, qui in se aperte dominium perdidit inuitus. Questus ergò pro carniū olla in Ægypto relicta & pœnitens quorundam se perpeti penuriam in monasterio, quorum paruum abundantiam falso reliquit in sæculo, monasticum deposuit habitum cum illo ludibrio, quod vulgus iam habet in prouerbio: Hinc hinc cucullum, non ultra grauabis collum; ob paupertatem monachorum celeriter mihi reuertendum ad lapidem coriorum. Hoc autem dixit, quia prius erat coriarius, seu calceamentorum sutor dolosus. Sed nequaquam diu gauisus est se monachis ita illuisse. Nam non multo post maligno spiritui est

est traditus. Quo urgente nimis furibundus, & iam catenatus ad sanctum Emmerammum trahitur, ac in choro ad columnam ligatur, quo cum fratres conuenissent, & pro eo flebiliter orassent, interdum clamore adstantes perterrendo saltabat, interdum supinus iacebat. Nouissime eum diabolus in aëre suspensum tam diu tenuit, quousq; fidelium votis & maxime B. Emmerammi patrocinis ei succurreret maiestas diuinæ pietatis. Tunc demum relapsus in pavementum per dæmoniacam discerptionem erecto collo cœpit euomere cruorem cum sanie. Qua cum plastrum horribiliter esset pollutum, spurcorum Princeps subito omnem spurcitiam inde auferens, secum ad vitream fenestram sustulit, quam ob exitus signum comminuit, & sic inter spirituales nequitias, euanuit. Ille autem homo multos fecit annos in graui pœnitentia, exercens nudipedalia, in summa rerum miseria. Sancte Emmeramme à sancta Trinitate triplici hoc miraculo honorate, pro nostris intercede negligentis, apud eum, cuius clementiam nulla mortalium superant delicta.

X.

Inter innumera casuum humanorum infortunia valde miserabile ac magis flebile videtur & est, quod in homines, quorum possessor esse debet DEVS, vt propria domicilia intrat humani generis inimicus. Sed id reuera occulto & iusto fit DEI iudicio. Traduntur enim interdum huiusmodi propter peccata carnis in interitum satanæ, vt salui sint spiritus in die dominici aduentus. E quorum vnus GESTILIVB vocitatus, hospitibus pessimis permisus, nobilis genere, sed vbiq; miser multiplici dæmone, intus diaboli, foris catena ligatus ferri, per plura Sanctorum loca mundandus deducitur, sed minime absolutus re-
ducitur. Demum diuina miseratione hoc, vti voluit, di-
stante,

Et ante, venitur ad S. Emmeramnum, talium dono cœlesti liberatorem magnificum. Vbi geminis deuinctus catenis, adeo extitit bestialis & immanis, vt à trium viris dextra læuaq; pari numero diuisis, vix ab interitu sui, nec non aliorum posset cohiberi. Cumq; diu oratum esset pro eo & multis foret horroni & exemplo, ante confessionem beatissimi martyris hospes hispidus & horridus nomen confessus legionis, eiectus est ab hospite antea sibi charo, sed tunc martyris precibus admodum amaro. Tum videres, mirum in modum, si adesses, hominem paulo ante per alienas vires ossibus & neruis distentum, subito mediocri gestu corporis contentum, vno eodemq; momento destitutum propriis viribus & restitutum. Is ergò Sanctorum, quos pro miseria releuanda petiuerat, charitate, beato Emmerammo donatus, per eundem dulcissimum patronum gratificatur DEO, simulq; omnis plebs HIATOSPOLITANA coniubilat cum eo. Pro hoc domine dominorum, & aliis potentia tuæ miraculis, generatio præsens & futura laudabit opera tua. Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuę loquentur, & mirabilia tua narrabunt & virtutem terribiliū tuorū dicent. Cum quibus & nos humiliter ac supplicatiue dicim⁹: Emmerāmo testi tuo fideli concede salutem omnium nostrū.

XI

Merita B. Emmerammi martyris quantum valeant in presentia omnipotētis, testatur iā plusquam per trecentos annos LAMBERTI misera generatio tyranni. Cuius è stirpe vnus die quadā cum aliis patroni nostri petens Ecclesiā cum intrare tentarent in ipsi⁹ atrij, quod huic adhæret medieta- te, subita prohibi⁹ est cæcitate. ibi dum deuiando manibus palparet, ac pedibus offenderet, à transeuntibus quis esset, quid pateretur, interrogatus, & gen⁹ infœlix, cum casu profellus, eorum consilio & ducatu atrium est egressus. Qui

MOX

Plusquā 300.
añi post S. Em-
mer. Lamperti
tyranni gene-
ratio.

mox visum recipiens, nec non pro eo quod sibi acciderat, haud satis diligenter se discutiens, utpote alicuius oneris expeditus, intrantium turbis est coniunctus: tunc miris miraculentis, in ipso portarum introitu denuo caecitate percussus. Unde & a populo honore dante Deo absque dilatione foras eiecitur, quia per evidentissimum signum a cunctis inimicus testis esse conicitur. Huius rei testimonium cum publico rubore homo portans secum, & valde miratus se bis caecatum atque illuminatum, repedavit ad propria. Huiusmodi sermone inter contrivales & consanguineos exeunte: Novierint omnes, nulli ex posteritate LAMPERTI accessum apud S. Emmeramum iri concessum, nisi cum magna humilitate & multum valente impetratum fuerit prece. Tu vero magnifica lux mundi, per intercessionem martyris tui illumina tenebras cordis nostri, ne extorres sumus caelestis regni, sed intromittamur nuptiis agni.

XII.

Nobiles quidam viri, cognatione nobis & tempore nostri, quorum nomina silemus, quia verecundatur quisque proximis, ob timorem pariter & angorem calamitosae pestis, quae diu multumque sevit in hominibus tyrannice posteritatis, per diversas rerum suarum oblationes atque sacerdotum orationes miserunt ad B. Emmeramum, quo liceret eis absque publica confusione, domiciliu[m] requietionis eius intrare. Quod cum videretur impetratum, ut venirent sub spe ad illos est placatum. Qui venientes cum humilitate ac tremore sunt intromissi & non infructuose admissi. Nam capita cum manibus, religiose altari imponentes, professi sunt se martyri perpetuos censuales. Aliqui tradiderunt servos & ancillas, ut in conspectu tanti patroni inuenerunt gratias. Alii vero contulerunt possessiones praediorum, ne ultra starent in parte reorum. Alius hic reliquit triennem languorem, alius deposuit binam debilitatem, alius iugem superavit maligni spiritus infestationem.

His

Adalramus.

His tandem & huiusmodi beneficiis reſecti, quia antea malis innumeris erant affecti, in propria ſunt reuerſi. Vnus autem eiſdem ſtirpis perduræ ceruicis, nomine * Alrammus, fecit quod noluit beatus Emmerammus. Vendicauerat enim ſibi iniuſtè prædiorum partem, quæ nepos eius, martyri ſub teſtibus dedit in hæreditatem. Pro qua conuentus à primoribus, & interpellatus à deſenſoribus, ob cordis duriciam penitus renuit facere iuſtitiam. Cæterum beatus Emmerammus, ſuorum deſenſor optimus, ſuper temeritate & malitia ad eo eum afflixit, vt per aliquot ſeptimanas ægritudo eius ſibimet & eſſet pœnæ atq; horro-
 rori, amicis verò inconſolabili mœrori. Vnde contigit vt frequenter mortem optaret, ſed optata minime veniret. Tunc demum procul dubio ipſa rerum facie perdiſcens, quia illum haberet offenſum, cuius Martyrem inhonorauerat ſanctiſſimum, ſeq; dolens infeliciffimè viuere, & nihilominus huiusmodi vitam morte ſaltem haud poſſe finire, conſilio ſero ſed tamen bono, vxorem ſub feſtinatione cum filio ad martyrem miſit, neptem ſcilicet meam cum nepote illuc ad reſtituenda prædia curre-
 re fecit. Qui nocte vigiliarum eius venientes, & mane ordinem rei mihi exponentes, à me accepto, quod ad ſalutem pueri pertinuit conſilio, hora diei natalis beatiffimi Martyris quaſi ſecunda, mater ad altare acceſſit, & primo filium S. Emmerammo ſoluere faciens cenſum, de in eum eiſdem manibus attractis more Baioarico teſtibus, retradidit prædia, vti antea fuerant tradita, domumq; eſt reuerſa. Inde mihi poſtea nuncius venit, qui iurauit per beatum Emmerammum, prænominatum ADALRAMUM eadem hora tranquilla pauſatione deſunctum eſſe, qua hæc traditio facta eſt RATISBONÆ. Nos proinde quotquot ſumus tãti patroni cultores, DEO & illi gratificas concinamus laudes. Magna-

Vxor Adalrami neptis auctoris.

XIII.

Magnalia DEI vehementer sunt consideranda, & Sanctorum ira seu patientia nimis timenda. His etenim patrocinantibus clemens nobis erit altichronus, offensis vero & spretis, per longum aut breue, non stabit inultum & leue. Quod apud S. Emmerammum sub MICHAELE Episcopo factis probatum seniores retulerunt nobis, qui memorabantur illius temporis. Is ergo pro rebus martyris defensoribus assumptis, cum PERCHTOLDO Marchione conflictum habuit magnū. Cumque diu certatum esset utrinque, tandem in id partium paria conuenerunt, ut duodecim virorum nobilium iuramento, quod exigebat prefectus tolleret B. Emmerammo. Super cuius altare CAMBOTA ipsi posita, homines numeri prescripti accedentes iurauerunt. Sed ultione diuina percussi grande secum recedentes malum portauerunt. Cuius talione saumatizatus ex patre auus meus ARNOLDVS eodem momento, dextro debilitatus brachio, post paucos annos in flumine NABA solus, comitatu salvo, subita morte vitam finiuit. Ceteri vero, qui coniurauerant quid perpeffi sint, breuiter tangam. Alius atque caecatus, alius strangulatus, alius insensatus, alius paralyti solutus, alius euisceratus, alius fulmine ustulatus, alius incendio proprię domus consumptus, alius mancus & monophthalmus, alius cancri morbo percussus, alius elefantie peste scedatus, alius hydropica inflatione grauatus, miseram vitam misera morte finierunt. Vnde meus ex matre auus prenominatus scilicet Comes PERCHTOLDVS terrificam commotionem tactus, B. Emmerammo praedium suburbanum, quod dicitur Isininga, pro venerabilem pij Abbatis RAMVOLDI ordinationem donauit, illius ascribens obsequium, duodecies dandum charitatiuo vsui monachorum, nec non refectiohi duodenariae Christi elemosynariorum, Tu autem sanctissime martyr Emmeram-

*Perchtoldus
Marchio.*

*Arnoldus
auus auctoris
Naba flum.*

*Perchtoldus
Comes aucto-
ri auus ma-
ternus.*

H me

me duodenario miraculo clarificate, pro nobis peccatoribus, hactenus abusus duodecim inreligiositatibus, preces largas funde coram illo, qui hunc numerum Apostolico dedicauerat choro. *XIV.*

Ephes. 2.

Cum hoc certissimum habeat Christiana fides, quia hi, qui in nomine domini largi sunt in pauperes, in *DEVM* dici debeant ac sint per omnia diuites; & quia ipse diues est in omnes vniuersisq; ad sufficientiam tribuere potest, tamen ne desint in mundo, in quib⁹ fragilitas humana sua possit redimere peccata, suis membris in minimis quotidie sustinet onus paupertatis. Quibus id leuandi gratia, percurstantibus fidelium domus & hospitia, adeo quorundam parcitas obduratur & nequitia, vt præ famis ac frigoris angustia, incidere cogatur amare mortis gurgustia. Quæ, conditione sub hac, quò plures miserabiliter absumat, multitudo falsorum fratrum violenter sententiam dicitur. Hi siquidè non spiritu humiles, sed reb⁹ & vitiis pauperes, per clandestinas ac euidentes rapinas Christi præpediunt pauperibus, ne solatia accipiant, aliquando etiam à bonis fidelibus, à quib⁹ boni pauperes & mali, haud facile queunt discerni. Hi vt filij diaboli cum peruersis ac sceleratis fœderati partim exercent atrocina in siluis & villis nimis crudelia, partim per loca sacraria, moliuntur quæ penitus nefaria. Quidam verò, qui inter eos videntur quasi sanctiores, Ecclesias per hypocrysim frequentantes, ac sacrilegis ibi lucellis inhiantes, velint nolint euoluunt in publicum, quam vacui sint diuitiarum verarum. Quid plura? Locis in sanctis ipsi non sine miraculo sæpe vidimus deprehensos, quorum furta seu cætera flagitia hoc satis declarabant, quod non in spiritu & veritate veri aduenerint adoratores, sed falsarij seu deceptorij adulatores. Horum alij misericordia donati, & sic sunt in spi-

Iohan. 4.

In spiritu lenitatis saluati. Alios verò, qui videbantur corde duriores, publicæ emendabant castigationes, ne impunitas tales faceret deteriores. Pars autem abscondita patientiæ Sanctorum reseruabatur, quia omnino à mortalibus, qui & quales fuerunt ignorabantur: exceptis his, qui sibi erant conscij huiusmodi facti. Quorum ex numero quædam muliercula REGINÆ ciuitatis indigena, ad confessionem Christi martyris Emmerammi, cui vocabulū est de pedibus, ipsius die quadam quasi adoratura accessit. Ibi ergò calicis raptu furtiuo, quem super altare B. IOANNIS reperit, vt circumspēctans se solam vidit, saluti suæ nimium inuidit. Quo vt secum domi occultato, nec nō eius argento plumbo peccati commutato, proprios in vsus abusa est; manifesto Dei iudicio paralytis morbo soluta est. Cuius molestia per biennium grauata, tandem protractis & continuis doloribus, discit quem in loco martyris offenderit; ob cuius despectam confessionem, tam euidenter in corpore suo pertulit confusionem. Vnde & in se reuerfa, atque per pœnitens cor suis angoribus consulere annisa, pauperculo sumptu, quem ammiculis proximorū colligere potuit, calicem nouum parare curauit. Tum sacerdotibus confessa delictum, quia destituta esset officio membrorum, in qualo deportatur ad S. Emmerammum. Cui dum propria manu, altius tamen suffulta, calicem restituisset, atq; intimas preces cum lacrimis effudisset, subito reddita sanitati exilit de sportatio cubili, & gratias clamat Deo ac beato martyri. Et quia libenter quam attulerat, immò quæ allata fuerat, chorbe cum doloribus carebat, eam læta secus basim altaris reliquerat. Quæ extemplo fideles ante Ecclesiā pro monimento suspendere, ac summo gaudio legioni signorū ea loci pendentium hoc intermiscuere. Sed cœlitus ministrato tam grandi miraculo, est valde pensandum

H 2

tanti

tanti Martyris meritū, qui mulierem absq; ministerio suorum pedum venire voluit ad aram suę requietionis antipodam eo scilicet tenore, vt vbi antea tenebrata impietate, conticescens occultabat delictū, ibi postea sub luce pię confessionis, ac recuperatione salutis, ipsa cum cæteris disceret scriptum: quia Dominus seruabit pedes Sanctorum suorum. Et illud Isaiaę propheta: Quam speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. quorum nos participes per charissimi sui Martyris preces efficere dignetur, qui sedens super cherubin abyssos intuetur, Amen.

XV.

Quia beneficia diuina vsq; in finem sæculi multorum sint resurrectio & ruina, quotidie creatoris declaratur omnipotentia, quæ fidelium corda dirigens mandatorum suorum in semita: Populum humilē saluat, & oculos superbōrum humiliat. Castigat ergō fidei sacre filios misericorditer vt corrigat, incredulos autem & impios ob durum cor & impœnitens iusta sententia damnat. Vnde & plebs Christiana in DEI omnipotentis latatur gratia, de manu filiorū alienorum segregata, quorum filij sicut plantationes nouellæ, filia circumornatæ, promptuaria plena ex hoc illud eructantia, fœtoia oues, crassæ boues. Non est ruina maceria neq; transitus neq; clamor in plateis eorum. Hac igitur falsa felicitate deliniti, Christianis impropere solent Pagani & Iudæi, quod cum hi multimoda terantur & grauentur pressura, ipsi è contrario consolationē habeant & leuamen in omnia sua. Nostros velut pauperes ac inanes afficiant pestilentia ac fames; illos verò reficiat, immò distendat superflua rerū congeries, in qua est omniū malorū materies. Pro quorū inania cōsolatur nos pleniter, si digni sum⁹, spiritali abundantia: è cuius copia Dauid eructans & cor laborib⁹ humiliatū, consolans, dicit: Multę tribula-

Psalms. 90.
Matth. 4.
Isai. 52.
Rom. 10.

Dan. 3.

Psalms 143.

bulas iustorum & de his omnibus liberavit eos Dñs. *Psalm. 33.*
 Mors autē peccatorū pessima, quos tenuit superbia; quia cū *Psalm. 72.*
 hominib⁹ nō flagellabuntur. Quibus cū dicimus, quare non
 creditis in Dñm, cuius iuga fidei super se leuasse, iam totus
 mundus gratulatur? Respondent, in rerum prosperitate
 seu aduersitate vtrinq; probandam fore executionem fidei
 rectæ, & quis immundo videatur subiacere maledicto. No-
 bis autem è contra resultantibus, quia maledictio mundi
 mutabitur benedictione cœlesti, esuries saturitate, luctus
 exhilaratione; oportet nos aduersa mundi patienter tole-
 rare. Vos, inquit, solito more incerta pro certis semper
 habetis; & ideo quadam facilitate ad hæc nos conducere
 tentatis: Quos occasione aliqua in nomine domini cupien-
 tes lucrari, docemus verbis huiusmodi: Christianos con-
 stat, factis maiorum, & dictis valde certificados in fide, cui
 adhuc etiam inter cetera veritatis indicia, multum adstipu-
 lantur miracula cœlitus ad Sanctorum memorias declara-
 ta: quæ pro sui magnitudine ac assiduitate, nec inimicos
 huius nominis & religionis arbitramur posse latere. Qui-
 bus nostra parte prolatis, obuiare conantes Iudæi duritia
 cordis lapidei, clamant, & perstrepunt dicentes: Optime
 nouim⁹ quo tendit vester epilogus. In Ecclesia quidē Mar-
 tyris vestri Emmerāmi, quia notum est omnib⁹ Ratisbonæ
 habitantibus claudos reparatos, atq; cæteris molestijs affe-
 ctos, à vero medico curatos, minimè diffitemur. Sed per
 Messiam, quem nominatis Christum, & eum, quem dicitis
 patronum vestrum, horum aliquid factum nunquam fate-
 mur. Nam omnipotens in omni loco dominationis eius
 quæcunq; voluerit facit vt Deus. Potest etiam in plateis
 conferre sanitatem infirmis, & facere talia in synagogis siue
 nostris in scholis, qualia in vestris gloriāmini facta Ecclesiis.
 Tum os eorum quasi ad cœli cameram suspensum, & lin-
 guam

Matth. 8.

quam procaciter transeuntem in terram, oppilauimus sermone in hunc modum se continente. Quia Domino nostro IESU Christo corporaliter cum hominibus cōuersato, ac munera suæ pietatis intra & extra synagogam, patribus vestris magnificè impertito, non solum cum eis ingrati exitistis, sed miserrima vosmetipsos interficientes dementia etiam hoc in malum vestrum accumulastis super iniquitatibus eorum, ut in eo capiti omnium bonorum, nec non illius membris electis detraheretis, vnde salutem gratis oblatam attrahere debuistis; ecce conuertimur ad gentes quæ Dominum in Sanctis eius nouerunt laudare fideles. & quia indignos vos DEI iudicastis gratia, ac omne bonum vsq; hodie à salute vestra negatiua diffeffione repulistis, his fructuosè proponimus margaritas, qui sciunt cum honore suscipere illas. Vobis autem erit æterna confusio, restante Christo in suo Euangelio: Quia filij regni in tenebras exteriores erunt trudendi, & sine fine puniendi. Cæterum ut reuertamur ad humilitatis nostræ propositū. O lectores & auditores, qui veræ fidei estis confessores, q; de Christi gratia Sanctorumq; gloria Iudæis visum est dubiū, dilectioni vestrę monemus non dubium, sed semper maneat certū, quia ostium Dei quod alijs est clausum, alijs iusto Dei iudicio erit apertum. Ante quem & in quo cordetenus orandum, ne cum hoc mundo damnemur, sed Redemptoris gratia potenti saluemur. Cuius in charitate spes nostra ponenda cum fide, ne permittat de parte iustorum perire, pro quibus dignatus est mortem crucis subire,

XVI.

*Burchardus
Marchicomes
& Præf. Ra-
tisbonens.*

Erat quidam vir ingenuus BURCHARDI Marchicomitis & Præfeti Ratisbonensis vasallus. Hunc diuina à DEO corripuerunt flagella, ut neruis contractis omnium penè

penè destrueretur officijs. Cumq; diu huiusmodi castigatione attereretur, demum ad opus Dei in illo manifestandum, sub spe non confundenda ad sanctum Emmeramum defertur in cuna, infantibus magis eatenus apta quam viris. Cuius vehiculo vt ad altare testis peruentum, ibiq; aliquantisper est oratum, is qui cunulæ adhæsit vt pugio, repente robustus erigitur ac sistitur vt homo. Tum videntes qui aderant in nouo Martyris mirigerulo plenam staturam, resurrectionis ad instar generalis, proceram. In Ecclesia eiusdem testis immolabant DEO hostiam vociferationis secundum illud, quod Dauid ait: Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum. *Psal. 117.* Cum quibus idem patronus noster dulcissimus, æterna pro exilio breui patria donatus & pro pondere laborum inæstimabile præmium fortitus, pro morte pretiosa inusitato genere Martyrij acquisita. In tuo Christe regno gloriatur corona, quam elucere facit specialis tui & proximi dilectionis gemma. Qua & nos, pro modulo nostro, insignitos vocationis hora humiliter petimus à te inueniri, cuius misericordia quæ bona sunt in cordibus verè fidelium non permittit sopiri, sed pleno perseuerantiæ fructu eorum facit opera finiri.

XVII.

Gloria Sanctorum Christo congregantium patres & fratres est valde reuerenda, ira quoq; omnimodis cauenda, patientia verò omni sexui seu ordini pertimescenda. Ad hos namq; dicit Dominus: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. Et in Euangelio: Qui vos spernit me spernit. Quæ tonitrua ab ipso cælorum throno procedentia, nec non terrificè mortalibus intonantia ad eò contemnit, heu, malè surda seculariū duritia, vt inhiantes ad Ecclesiarum seu pauperum res, hæreditatem Dñi diripiendo suam faciunt; immo

Esaï. 5.

* grassato.

Psal. 93.

immo se ac sua diaboli partem efficiant. Contra quos inue-
 hitur maledictum per illud propheticum: Væ qui iungitis
 agrum ad agrum iniquè. E quibus nonnulli qui honestio-
 res & continentiores videntur in factione huiusmodi, cum
 viderint aliquos ad ea, quæ parum tetigi perpetranda pro-
 clives, callide eos instigant: atq; vt his reculis tenacius ad-
 hæreant, sapius inculcant; peruicaciter se pollicentes eis
 apud Iudices futuros adiutores, nec non etiam si necessitas
 exigat coniuratores. Tum in se quodammodo quasi re-
 uertentes, immo retrorsum ad malitiæ cryptas anfractuose
 diuertentes, eos pro tempore deserunt, quibus consilium
 iniquitatis dederunt, & se subdole ad hos, quorum bona
 prædæ vel rapinæ fecerunt patere, conferunt. vt pro men-
 dacij silentio, seu veritatis venali testimonio apud incau-
 tos, muneribus dextras adimpleant, taliq; strofa, quod ha-
 bere videntur à simplicioribus extorqueant. Cui tam gran-
 di malo in plebeia turba modis milleis * crassato, Præ fe-
 sti, & Comites, qui mederi debuerant & poterant, non so-
 lum obuiare ac resistere recusant, quin etiam ipsi hoc idem
 accumulunt, nec non omnem iustitiæ pulchritudinem,
 quantum in se, dedecorant, quo insatiabilem auaritiæ la-
 cum non modo nequiter, sed etiam turpiter adimpleant.
 Pro quorum contumacia celeriter sternenda clamat Pro-
 pheta, immo cum eo iniuste oppressorum vltionem postu-
 lat persona: Exaltare qui iudicas terram, redde retributio-
 nem superbis. Hanc igitur causam, non causam, sed pestem
 dicendam, id est, vt diabolica commisceantur humanis, &
 nihilominus humana præferantur diuinis, in tantum ali-
 qui pro commodis affectant terrenis, quo adulationum li-
 niamentis, siue alijs prauis consilij incitamentis, quibus
 ipsi abundant, pastores etiam Ecclesiæ tentent inficere,
 atq; gregis dominici arietes conentur lupos efficere. Quo-
 rum

rum sytychias venenofas, qui nõ obseruauerit, procul dubio vitæ periculum incurrit, quod in se satis est expertus MICHAEL REGINÆ ciuitatis Episcopus. Is atqui cum pro Episcopatu cuidam nepoti suo ab Imperatore postulando, palatij stationem petere decreuisset, xeniaq; quibus hoc se impetraturum sperabat, parauisset, persuasum est ei ab his, qui optabant apud Princeipes Ecclesiasticas venales fore dignitates, quatenus petitionē, quā facere vellet, thesauris Deo dilecti Martyris Emmerammi subornaret. Quos ille, consiliarijs consentiens reis & peruersis, prope die in natalitiū eiusdem testis, Domino suo subduxit, nec non ad Episcopalem villam, BERAHARTASHVSVN dictā, secum transduxit, quo suus eadē die comitatus pestifer confluxit. Ibi quoq; subitanea corporis percussus molestia, per extremam sortem vrgeri cœpit in mortem. Quam cum sibi turbidam & amarā sensisset imminere, atq; iam desperaret infra litem huius vitæ diutius consistere posse, vicedomno assumpto nec non militibus accitis in testimonium, cum aliquibus ministris, quis circa eum plus erat amoris quàm timoris, quorūq; familiaritati sedulo solebat inniti, affatus est verba huiusmodi: Cōtiguit me aliquādo secus LICVM flumen sub Ottone Saxonigena Impatore primo graui interfuisse prælio. Vbi cum inter nostros atq; paganos accerrimè fuisset pugnatum, & Christo ppitio, à Christianis esset triumphatum, VNGRI meam abscidentes auriculam, gladijs ac spiculis inter cæteros me strauerant ac adæquauerant glebis. Ibi insperato raptus, ad salutem sensi beneficijs adesse patronum clementem, quem nunc timeo ob temeritatem peccati mei irascentem. Eia quæso fideliter agite quæ iniungo: Tollite hinc (vrinam nunquam ad malum, quod facere volui) mea sub certo numero integra viginti pallia consignata, & offerte ea quamuis ad magni-

Michaelis Episcopi Ratisbon. auris abscissa prælio ad Licum, quo Otto M. Vngares vicit.

tudinem peccatorum meorum parua, magno & beato ad subueniendum cui voluerit Christi martyri Emmeram-
mo: reddetisq; illi reuerenter suorum partē thesaurorum,
quos insipiens ac minus cautus in sugillationē mei subtra-
xi eius honore feruitij. Calicem autem aureum, quem ope-
re ac forma satis vt opinor decenti eidē clarissimo testi pas-
sionum Christi patraui, cum his omnibus, quæ labiis disti-
nxi, super & circa ipsius altare ponetis, sicq; ex humilitatis
meæ legatione dicetis: MICHAEL ille peccator, homo
quamuis in sancta Ecclesia ordinis iure sacri particeps
fuerit nominis angelici, immeritum tamen & longe impa-
rem se perpendens tanti ministerii officij, seruus quoq;
tuus, beate Emmeramme, adoptiuus, sub ipsis pontificali-
bus infulis factus, in extremis etiam constitutus, erga re-
uerentiam tui deuotus, tibi hæc misit atq; remisit, nec non
vltimum spiritum trahens, animā cum corpore patrocini-
nio tuo comisit. Hæc verò facta & dicta cū non paucos con-
uenirent ac detererent, pro abusiue vtitata sanctorum in-
ter mortales negligentia, campanum quoddam quantitate
modicum, à legatis Episcopi cum aliis rebus in basilica pa-
troni nostri expositum, grande per os dicentium prædi-
cabat miraculum. Huius ergò cum Imperator * Otto se-
cundus aliquando apud S. Emmerammum audiret tinni-
tum singularem & præ cæteris magis sonorum, fertur di-
xisse, aut hoc, aut huic simile se velle habere. Qua occa-
sione prædictus Pontifex idem campanulū in via iussit trans-
portari secum, arbitrarus satis se facturum Principi obla-
tione cupiti. Quod postquam est de Martyris Ecclesia ela-
tum, vti comperimus per cuiusdam Presbyteri relatū, ad
DEI omnipotentis nutum immutatione soni factū est mu-
tum, nec vllius artificio aptari Non est enim
speciosa laus in ore peccatoris, quod verū esse minime ne-

*Corrigo: Otto
primus. Vide
Notas.*

Ecl. xj.

go.

go, sed magis inde ne damner pauito. Est tamen aliquid quod mihi ad prædictas laudes etsi minus idoneo fiduciam dabit. Illud videlicet quod hi, qui sanctorum facta & dicta, utpote maiora charismata efficaciter æmulantur, arbores bonas cum pleno fructu imitantur; Illi verò, qui eadē aliis imposterum imitanda seu veneranda scriptis memoriæ tradunt, & nō adhuc faciunt, quæ dicunt, assimilantur arboribus, etsi nec dum fructum, tamē folia habentibus, in quibus spes est fruticelli ex benedictione diuina quandoq; futuri, secundum quod Ioannes dicit: Potens est Dominus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Horum quippe de numero misellus ego, sperans in omnipotentis Dei misericordia, quamuis vilissima esse malo arbuscula, folijs & cortice vestita, id est, verborum & actiue sollicitudinis ministra, quā ariditatis æternæ cū illis, qui nec dicunt nec faciunt, duplici maledictioni subiacere. Operetur ergò vnusquisq; , quod possit ex eo, quod de supernis accepit: sic enim magna magnis, parua paruis conuenire probantur. Ego quippe cum humilitate aggrediar laudes mei patroni scriptitare, nec non miracula Christi prædicare, quibus beatū Emmerammum testem suum fidelissimum euidenter & gloriose declarauit secū viuere & gaudere in regno cœlorū. Ibi quoq; cōstitutus, benigne, vt spero, prospicit in omnes, qui eū voce & actu pie venerantur, familiarius autē se inclinat, & intēdit ad seruos suos, q. sibi die noctuq; in loco sue requietionis famulatur, & illic Deū ac se cum commilitonibus sacrificio laudis honorare nō pigritantur, frequentātes iter quo salutare Dei ostenditur. Hoc siquidem itinere idē dulcissimus famulorū suorū patronus quodolim ardentissime questuit, abundantissime inuenit. Inuēnit atqui locum Dño, tabernaculū Deo Iacob. Ad cuius edificatiōē tabernaculi iā aliqui dona quodāmodo solenniter offerebant opulenta,

Matth. 21.

Psalm. 134.

I 2

qui

Exod. 25.

qui præditi ingenio, sensu aureo, & sermone deargentato prænominati Martyris, ac in æternum nominandi testis vitam & gesta scripserunt, quibus geminas eius virtutum pulchra compositione interlucere fecerunt, sicq; byssum intextentes, id est, puritatem sanctæ illius conscientie exponentes, peruenierunt usq; ad purpuram, quæ nobilissima tinctio Martyrij eum prouexit ad palmam. Hanc è regione salutantes deuotione pari quidam viri disertissimi tractatus & sermones eidem adscripsere Martyri, nec non iterando laudes ipsius coccum bis tinctum obtulerunt mente sagaci, quem ille dum in hoc sæculo laborauit, vigilantissima præceptorum dominicorum executione præparauit, atq; in nouissimo agone geminæ dilectionis exercitijs rubricauit. Quid multa? Diuites & potentes beato Emmerammo dederunt dono è copie cornu pleno, aurum, argentum, gemmas preciosas, purpuram & byssum, coccum bis tinctum & cætera ornamenta tabernaculo illius congruentia. Ego autem vltimus dominicæ scholæ discipulus, & ipsius, domino volente, in ventre matris seruulus factus, paupertatis propriæ conscius, patrono non tantum meo, sed etiam omnium eum habere volentiũ, post antiphonas & responsoria, quæ ad laudes illius, nõ uti volui, sed sicut potui, deuotus, utcumq; composui; & post illum, quem præterito anno de miraculis conscripseram libellũ, diuersis occupationibus vix hoc fieri sinentibus, pro pilis caprarum hunc sub * dialogo nunc offero librum. In quo mihi visum est operæ precium, memoriam facere virorum illustrium, VVOLEGANGI scilicet Ratisbonensis Episcopi atque RAMVALDI Abbatis eximij, qui multigena probitate Sedis huius Ecclesiam ornauerunt, locum istum bonis accumulauerunt, nec non hinc plura rationabiliter atq; laudabiliter constituerunt. His quoq; vnâ, uti spero, cum sanctissimo Mar-

* Hec intelligenda de libro secundo, qui dialogo conscripsum est; non longe enim ab initio incipit dialogus.

S. VVolfgang.
S. Ramuuld.

Martyro annitentibus, ac pro fragilitate nostra preces pias fundentibus, quis scit si benignus propitiari dignetur dñs; & solita vsurus dicat gratia: O charitatis maximæ imitator specialissime, huius caraxatoris tui & tuorum tibi concedo salutem in æternum, Amen.

FINIS LIBRI I.

QVATVOR HOS VERSVS AN-
TISTES DAT HERIBERTVS.

*Hæc tralatiis
videntur.*

DIVERSIS horis laudandi scripta laboris
*Legi, perlegi, crebro perlecta relegi,
Et nihil inueni vitium quod possit haberi.
Hoc tantum dico, tua tuque placetis amico.*

ANNO DOMINI MCCCICV. REVEREN-
DVS IN CHRISTO PATER DOMINVS LVDOVICVS
Venerabilis Abbas huius Ecclesiæ M.... Pater pau-
perum, corona monachorum & Venerabilis
Dominus ... Abbas suc-
cessit.

*Hæc alieno le-
co posita.*

